

■ Migrace

Nechtěla jsem, aby syn poznal válku. Příběhy ukrajinských uprchlíků, kteří měli štěstí

Martin Biben
martin.biben@hn.cz



Zev bytě na charkovském sídlišti nemohou zůstat, bylo Světlaně Krashevové a jejímu manželovi Maximovi jasné brzy po ruském vpádu do země z předloňského února. Jako dva lidé se silným sluchovým postižením nebyli schopni včas reagovat na sirény, které vyzývaly k odchodu do krytů. Každý další den ve městě, které pustošily ruské rakety, byl pro život páru a jejich dvou malých dětí riskantní. Už na začátku března tak s kufry nasedli do přeplněného vlaku směr Lvov, poté pokračovali do Polska a během pár dní do Prahy.

Jejich začátky v zemi, kterou si zvolili jako své útočiště, byly spíše trpké. „Díky jednomu muži, který se nás ujal, jsme brzy našli přístřeší v chatové osadě v Černošicích-Mokropsech, poblíž Prahy. Nebyli jsme ale dlouho schopni si sehnat žádnou práci, natož školku pro dceru. Bylo to depresivní být stále závislí na pomoci druhých. Nakonec jsme zůstali takhle odříznutí půl roku,“ vzpomíná šestatřicetiletá Světlana, která na Ukrajině po střední škole s maturitou pro neslyšící pracovala jako asistentka účetní a její také neslyšící manžel je vyučený automechanik se svářečskými zkouš-

kami. Dětem, dceři Milaně a synu Makarovi, je nyní pět a tři a půl roku.

Rodina ale nakonec měla štěstí. Podařilo se jí získat kontakt na člověka, který spolupracuje se společností Isolit-Bravo v Jablonném nad Orlicí. A ta je pomocí Ukrajincům proslulá. Už v roce 2014 se ředitel a majitel firmy Kvido Štěpánek nechal vyfotografovat se svými ukrajinskými zaměstnanci a jejich vlajkou na střeše továrny na podporu země po ruské okupaci Krymu. Desítkám dalších poskytl od té doby práci i ubytování, do země deplované konfliktem poslal několik konvojů kamionů pomoci.

I Světlanina manžela v podniku, který vyrábí automobilové součástky, plastové výlisky a domácí spotřebiče, ihned zaměstnali jako svářeče a rodině poskytli alespoň provizorní zázemí na ubytovně. Brzy bylo ještě lépe. „Měli jsme v areálu podniku uvolněnou bývalou ordinaci lékaře. Přebudovali jsme ji na docela velký byt dva plus jedna pro Krashevovy, který zatím využívají zdarma,“ popisuje Martina Marková, referentka nákupu Isolitu-Bravo, jež dostala péči o rodinu na starost.

Maxim Krashev se tak brzy zařadil mezi zhruba dvě třetiny ukrajinských válečných

uprchlíků, kteří měli podle loňského průzkumu agentury PAQ Research práci. Ze ale nalením zaměstnání potíže běženců se začleněním do společnosti nekončí, ukazuje další statistika. Podle ní dvě třetiny ukrajinských uprchlíků stále žijí pod hranicí chudoby. Zejména proto, že se jim nepodařilo využít svou kvalifikaci a pracovali například jen na časově úvazky.

Například organizace Meta, která v Praze pomáhá ukrajinským rodinám s integrací, upozorňuje i na potíže uprchlíků najít svým dětem místa ve školách a školkách. „Mám například klientku, která by měla jít do páté třídy, ale už rok nemůže školu najít, takže už u nás celý jeden ročník zameškala,“ říká poradkyně organizace Inga Kindlová.

Potíže mají Ukrajinci samozřejmě i s češtinou, podle Kindlové chybí dostatek organizací, které nabízejí kurzy pro žáky a studenty. Ještě hůře jsou na tom ale dospělí. „Zejména maminky, které pracují na směny, tak nemají vůbec šanci nějaké kurzy pravidelně navštěvovat.“

Rodiny těžce hledají i dětského lékaře či psychiatra, když dítě potřebuje jít do speciální školy nebo školky. „Bez psychiatra mohou jen do normální školy. A bez dětského lékaře se zase nemohou hlásit na některé učňovské obory nebo i na střední školy, protože jim chybí potvrzení o zdravotní způsobilosti,“ vysvětluje Kindlová.

Klíčovým problémem pak bývá pro mnoho rodin zajištění odpovídajícího bydlení, a to i v případě, že pracují a vydělávají. „Některé rodiny mají pocit, že jim Češi nechtějí byt pronajmout, protože se bojí, že brzy odejdou nebo nebudou mít peníze na nájem,“ poznamenává Kindlová.

Štěstí na úpatí hor

Příběh Krashevových je přece jen o něco optimističtější. Zejména díky faktu, že narazili na podnik a lidi, kteří byli ochotni nabídnout mimořádnou pomoc a empatii. I tak ale nešlo vše hladce. Manželům se dlouho nedařilo najít školku pro děti, a Světlana tak musela zůstat doma. Až na jaře, po více než ročním pobytu v Česku, se objevilo jedno místo alespoň pro

~
Maxim Krashev se zařadil mezi dvě třetiny ukrajinských uprchlíků, kteří měli podle průzkumu PAQ Research práci.



Do Česka s celou rodinou Maxim a Světlana Krashevovi našli spolu se svými dětmi zázemí v podniku na úpatí Orlických hor. V místní firmě Isolit-Bravo jim pomáhá Martina Marková (vpravo). Z Ukrajiny uprchli bezprostředně po vpádu ruské armády.
Foto: HN – Václav Vašků

dceru v soukromé Montessori školce. „Bylo ale jen jedno místo, zájemců byla dlouhá fronta,“ podotýká Marková.

Do bližší a levnější městské školky se dívka dostala až letos v září. A to i přesto, že objekt patří továrně, nachází se hned vedle ní a podnik honí pronajímá školce za symbolickou jednu korunu ročně. „I tak byl problém do ní dítě dostat, přívál Ukrajinců je tak velký, že místo nebylo,“ vzpomíná Marková.

Od letošního září navíc školku navštěvuje i malý Makar. „Je to velká pomoc, mohu konečně začít vydělávat,“ říká drobná hnědovlasá žena, která teď v Isolitu-Bravo pomáhá s montáží firemního patentu – motorového kolečka, takzvaného Motučka.

Potíže měla rodina s lékařskými vyšetřeními. Čeští lékaři nebyli schopni se s neslyšícími Ukrajinci domluvit. „Krashevovi potřebují prostředníka. Světлана je šikovná, spoustu si toho s pomocí mobilu a překladače domluví sama, ale když jí někdo nechce rozumět, tak nechce,“ říká Marková. Pro zbytek dorozumění dvojice používá Google překladač. A když Ukrajinka volá svého manžela telefonem, zapne kameru, namíří telefon na sebe a domlouvají se pomocí znakové řeči.

Žena ví, že měli velké štěstí na podnik a lidi na úpatí Orlických hor. „Jsme tu šťastní,“ píše na klávesnici. Roli samozřejmě hraje i životní standard, kterého už dosáhli. „Na Ukrajině jsme si nemohli dovolit dětem koupit ani banány nebo další ovoce. Ale tady, když jsme oba zaměstnaní, se máme mnohem lépe, a dokonce jsme si pořídili levné ojeté auto,“ usmívá se a dodává, že je jí líto, že se i kvůli svému handicapu dosud naučila lépe česky.

Že integrace ukrajinských uprchlíků není snadná, ani když mají v Česku dobré kontak-

ty, ukazuje i příběh jednačtyřicetileté učitelky biologie Yaroslavy Popovychové a jejího sedmnáctiletého syna Romana Yantolyuka. I ti se rozhodli odejít ze vsi Ilnica na Zakarpatské Ukrajině hned na začátku války. Přesto, že tady žádné bomby nedopadaly.

„Hned první den invaze, když nás ředitel školy poslal domů, jsem měla jasno. Bála jsem

~
Klíčovým problémem bývá pro mnoho rodin zajištění odpovídajícího bydlení, a to i v případě, že pracují a vydělávají.

se, že nás Rusové zaberou a vrátí se časy Sovětského svazu s veškerou nesvobodou,“ vzpomíná Yaroslava na televizní záběry postupujících ruských tanků, obklíčení Kyjeva a obrázky kolon vozů plných lidí prchajících z hlavního města. „Chtěla jsem Romana uchránit od války, chtěla jsem, aby žil ve svobodné zemi. A Česko, tehdy ještě Československo, jsem kdysi s rodiči navštívila a moc se mi líbilo. Navíc v Isolitu-Bravo v Jablonném už pracovala moje kamarádka,“ vypráví rozvedená žena, jejíž bývalý manžel a Romanův otec nyní působí v jednotkách ukrajinské teritoriální obrany.

Dvojice musela pár dní vyčkat, než se dostala do autobusu, který ji zavezl z nejbližšího většího města Iršava přímo do Prahy. „Autobusy byly plné. Přeplněný byl i hraniční přechod, kde jsme čekali celý den. Nakonec jsme ale 2. března dorazili na autobusové nádraží na Florenci,“ vybavuje si světlolasá jednačtyřicetiletá žena.

Tam na ně čekala matka Romanova otce, která žije v Praze už roky. První noc u ní přespali, ale ráno zamířili vlakem do Ústí nad Orlicí, odkud je přítelkyně odvezla do ubytovny Isolitu-Bravo do Jablonného. „A už druhý den jsem šel do deváté třídy zdejší základky. Nerozuměl jsem ale zpočátku nic, jen jsem seděl a vše pozoroval,“ vzpomíná dnes už pokročilou češtinou Roman, kterému bylo tehdy 15 let.

A Yaroslava brzy zamířila do továrny. Dnes je její místo na lince, kde vznikají kryty kávovarů. Z ubytovny se navíc brzy přemístili do podnikového bytu dva plus jedna v Jablonném, za který platí 5,5 tisíce včetně energií.

Dlouhé shánění lékařů

Skutečné potíže čekaly dvojici, která stejně jako všichni ostatní ukrajinští uprchlíci získala variantu azylu, takzvanou mezinárodní ochranu, až při kontaktování lékařů. „Praktické nakonec máme, ale co mě u vás udivuje, jsou dlouhé lhůty k objednání. Na Ukrajině, když vám něco je, tak se k lékaři dostanete hned. Tady se čeká několik dní i týdnů,“ říká Popovychová.

Největší překážkou se ukázalo shánění zubního lékaře. „Toho oba nemáme dodnes. Obvolávala jsem jich řadu, ale všichni mají obsazeno. U nás není těžké mít zubaře, je jich dost. Lidi ale zase mají problém jejich péči zaplatit,“ postěžuje si žena.

Jinak se ale dvojice zdá v Česku velmi spokojená a tvrdí, že na žádné projevy nesnášen-

livosti nenarazila. „Jen jsem zaznamenala, že někteří lidé tady těžce nesli, že jsme dostávali od státu pět tisíc měsíčně. Částečně je ale chápou. Jinak tady se všemi vycházím velmi dobře, mám i české přátele, Češi mi přijdou otevření, přímí a pravdiví,“ říká se širokým úsměvem žena, která zatím návrat do země sužované válkou neplánuje.

~
Z ubytovny se brzy přemístili do podnikového bytu dva plus jedna, za který platí 5,5 tisíce včetně energií.

Svoji budoucnost v Česku vidí i Roman, který nastoupil na elektrotechnické učiliště, kde úspěšně studuje obor s maturitou. „Chtěl bych za dva roky pokračovat na vysoké škole, zřejmě v blízkých Pardubicích,“ říká štíhlý mladík.

Na rozdíl od matky se označuje spíše za introverta a přiznává, že mnoho opravdových přátel mezi spolužáky nemá. „Neznamená to ale, že bychom měli spory, navíc Ukrajina a válka u nás není na škole žádná téma, kluci se o tom už nebaví. Já jsem ale spíš takový samotář,“ usmívá se plaše.



Tam, kde se pomáhá V Jablonném nad Orlicí našlo zázemí mnoho ukrajinských uprchlíků. Pracovní místa získali brzy, horší je to s kapacitou u lékařů nebo ve školkách. Na snímku Yaroslava Popovychová se svým synem Romanem Yantolyukem.

Foto: HN – Václav Vašků